

Asia: VN/335/2019

Vesilain tarkistaminen; työryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Itä-Suomen yliopisto kiittää oikeusministeriötä tilaisuudesta lausua työryhmän mietinnöstä 31.3.2023, jonka aiheena on hallituksen esityksen luonnos laiksi vesilain (VL 587/2011) muuttamisesta. Luonnoksessa ehdotetaan, että vesilakiin sisällytetään säännökset uuden kalatalousveloitteen, kalatalousmaksun tai niiden yhdistelmän määräämisestä sellaisen vesivoimalaitoksen lupaan, johon tällaista kalatalousmääräystä ei sisälly. Tarkoituksena on tukea vaelluskalakantojen elvyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämistä. Esitämme oikeustieteiden laitoksen edustajina seuraavan lausunnon.

1. Hallitusohjelma

Mietintö pohjautuu Marinin hallituksen ohjelman 10.12.2019 kirjaukseen, jonka mukaan vesilaki päivitetään ulottamaan kalatalousveloitteet niin sanottuihin nollavelvoitelaitoksiin. Tässä suhteessa työryhmä on asetettu ja mietintö valmistunut liian myöhään. Vesilain mahdollisten muutosten jatkovalmistelu jää tulevan hallituksen poliittisten linjausten varaan.

Sisällöllisesti mietintö noudattaa hallitusohjelman melko kapea-alaista kirjausta. Tämä on positiivista siinä mielessä, että säännösehdotukset ja niiden perustelut ovat yksityiskohtaisia. Haasteena kuitenkin on, että tarkastelu rajoittuu nollavelvoitelaitoksiin eikä esimerkiksi vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavia toimia tarkastella mietinnössä laajemmin. Käsittelemme työryhmän mietinnön kapea-alaisuuteen liittyvää ongelmaa perusteellisemmin lausunnon lopussa.

2. Mietinnön oikeudellinen tausta

Mietinnön oikeudellisina taustatekijöinä viitataan erityisesti vesilupien pysyvyyssuojaan ja EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin (VPD 2000/60/EY) ympäristötavoitteisiin. Kansallisesti oikeuskäytännössä on linjattu, että kalatalousmääräysten muuttamista ja tarkistamista koskevien vesilain säännösten perusteella ei voida määrätä kokonaan uudesta lupavelvoitteesta (KHO 4.4.2013 t 1160). Vesipopuitedirektiivissä puolestaan edellytetään perustoimenpiteenä, että veden patoamisluvat saatetaan tarvittaessa ajan tasalle (11(3) art.). Jos vesienhoidon ympäristötavoitteita ei todennäköisesti olla saavuttamassa, on vielä täydentävänä toimenpiteenä tarkasteltava lupia ja tehtävä niihin tarvittaessa tarkistuksia (11(5) art.).

Niin EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin kuin vesilain systematiikan perusteella on selvää, että nollavelvoitelupiin tulee voida tarvittaessa lisätä kalatalousmääräyksiä. Vesipuitedirektiivi on tässä suhteessa yksiselitteinen: patoamislupien ajan tasalle saattamisen ja tarkistamisen on oltava tarvittaessa kansallisesti mahdollista, jotta vesienhoidon ympäristötavoitteet voidaan saavuttaa. Myöskään vesilain järjestelmän näkökulmasta ei ole johdonmukaista, että sattumanvarainen kalatalousmääräysten puuttuminen vanhoista luvista käytännössä estää muuten mahdollisen lupien muuttamisen kalakantojen elvyttämiseksi.

Kuten mietinnössä tuodaan esille, vesienhoidon ympäristötavoitteiden oikeudellinen sitovuus on korostunut unionin tuomioistuimen vuoden 2015 Weser-tuomion (C-461/13) myötä. Tämä korostaa entisestään tarvetta mahdollistaa kansallisessa järjestelmässä patoamislupien tarkistaminen ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Samalla kansallisessa oikeuskäytännössä tehty tulkinta siitä, että nollavelvoitelupiin ei käytännössä voida lisätä uusia kalatalousmääräyksiä, alkaa näyttäytyä oikeudellisesti kyseenalaiselta. Tämä linjaus ei ehkä kestäisi uutta tarkastelua oikeuskäytännössä ja voisi muuttua EU-oikeusmyönteisen tulkinnan perusteella ilman lainmuutoksiakin.

Toteamme kuitenkin, että nyt hahmotelluille lainmuutoksille on selvä oikeudellinen tarve ja niillä on mahdollista selventää oikeustilaa merkittävästi.

3. Perustuslailliset näkökohdat

Työryhmän mietintöön sisältyy huolellinen tarkastelu esitysluonnoksen suhteesta perustuslakiin (PL 731/1999). On selvää, että ehdotetut lainmuutokset edistäisivät PL 20 §:ssä tarkoitetun ympäristöperusoikeuden toteutumista ja että niiden taustalla olevat ympäristöintressit täyttävät PL 15 §:n omaisuudensuojasäännöksessä tarkoitetun yleisen tarpeen edellytyksen.

Perustuslain näkökulmasta esitysluonnoksessa on kyse erityisesti siitä, missä kulkee PL 15.1 §:n mukaisen korvauksettoman käyttörajoituksen ja PL 15.2 §:n täyden korvauksen maksamisen välinen raja. Kuten mietinnössä tuodaan ilmi, esimerkiksi VL 3:22:ssä tarkoitettua säännöstä

kalatalousmääräysten tarkistamisesta ilman korvauksia ei nähty valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallisena, vaikka se annettiin jo 1980-luvulla ennen ympäristöperusoikeudesta säätämistä.

Ehdotetun VL 3:21 a:n perusteella luvanhaltijalla on oikeus saada korvaus vesivoiman menetyksestä johtuvasta hyödyn olennaisesta menetyksestä ja kalatalousvelvoitteen täytäntöönpanosta aiheutuvista kohtuuttomista kustannuksista. Lisäksi ehdotetussa VL 2:13 b:ssä säädettäisiin vesivoimalaitoksen lunastamisesta kalankulun turvaamiseksi tiettyjen edellytysten täytyessä. Nämä säännökset turvaavat sen, että esitys täyttää PL 15.2 §:n vaatimuksen omaisuuden pakkolunastuksesta säätämistä lailla ja täyttä korvausta vastaan.

Myöskään VL 3:21 a:ään ehdotettu säännös siitä, että korvausta voidaan sovittaa ottaen huomioon aika, jonka luvan haltija on voinut käyttää vesivoimaa hyväkseen, ei näyttäyty ongelmalliselta perustuslain kannalta. Se on vastaava kuin VL 19:7:ssä tarkoitettu säännös säännöstelyluvan tarkistamisesta aiheutuvien korvausten sovittelusta.

4. Pykäläkohtaiset kommentit

4.1 Ehdotettu VL 2:13 b.

Katsomme että vesivoimalaitoksen lunastamisesta kalankulun turvaamiseksi on tarkoituksenmukaista säätää erikseen, vaikka lunastaminen voi olla nykyisinkin mahdollista VL 2:13 a ja 14:n tai lunastuslain perusteella. Asiasta ja lunastusperusteista säätäminen selventää oikeustilaa.

Lunastamisen edellytyksistä 1) kalakantojen elinolosuhteiden turvaaminen ja palauttaminen sekä 4) vaellusesteen ohittamisen mahdollisuus kohtuullisin kustannuksin ovat verraten selväpiirteistä. Erityisesti pienille vesivoimalaitoksille ei välttämättä ole mahdollista asettaa määräyksiä joen vaellusyhteyksien turvaamisesta ilman, että laitoksen taloudelliset toimintaedellytykset samalla katoavat.

Pykäläehdotuksessa tarkoitettujen laitoksen 2) vähäinen merkitys energihuollon näkökulmasta ja 4) vähäinen taloudellinen arvo ovat tulkinnanvaraisia edellytyksiä. Laitoksen merkitystä energihuollon kannalta tulisi tarkastella selvästi valtakunnallisen energiajärjestelmän tasolla. Esitysluonnoksessa tuodaan esille, että alle 2 MW:n laitosten poistaminen kokonaisuudessaan energiatuotannosta vähentäisi noin 0,5 % sähköenergian tuotannosta ja että tämän kapasiteetin vaikutus sähkön hintaan olisi laskennallisesti muutamia prosenttia kymmenyksiksi. Lisäksi tällaiset laitokset eivät tavallisesti osallistu lyhyen aikavälin säätövoiman tuotantoon. Esityksen jatkovalmistelussa tulisi selvästi liittää laitosten merkitys energihuollon näkökulmasta valtakunnalliseen energiajärjestelmään eikä korostaa liikaa lunastettavien laitosten erityisen pientä kokoa tai niiden olemista elinkaarensa päässä.

Laitoksen taloudellisen arvon vähäisyys on myös suhteellinen käsite. Tässäkin yhteydessä tulisi ensinnäkin pohtia taloudellisen arvon skaalaa (esim. yksittäinen luonnollinen henkilö vai laajempi skaala). Toiseksi taloudelliseen arvoon vaikuttaa huomattavasti se, edellytetäänkö laitokselta ympäristötoimenpiteisiin ryhtymistä. Kolmanneksi on myös huomautettava, että perustuslaissa pakkolunastusta ei ole liitetty taloudellisen arvon vähäisyyteen. Lisäksi taloudellisen arvon vähäisyys heijastuu jo kalatalousviranomaisen punnintaan siitä, voidaanko uuden kalatalousmääräyksen lisäämistä pitää kohtuullisena ja mahdollisena vai tulisiko sen sijaan turvautua lunastusmahdollisuuteen. Siten on epäselvää, mikä lisäarvo vähäisen taloudellisen arvon asettamisella lunastuksen edellytykseksi olisi ja miksi tällainen sääntelyratkaisu on tarpeen.

Kaikkiaan esitysluonnoksen perusteluissa korostetaan ehdotettuun lakitekstiin verrattuna liiaksi sitä, että vesivoimalaitoksen lunastaminen kalankulun turvaamiseksi olisi täysin poikkeuksellinen toimi ja että se voitaisiin kohdistaa vain aivan pieniin ja merkityksettömiin laitoksiin.

Ajatellen laajemmin vesilain järjestelmää ehdotetun VL 2:13 b:n suhde vesilain mukaiseen lupamenettelyyn ja sen edellytyksiin jää epäselväksi. Käytännössä vesivoimalaitoksen purkaminen edellyttää vesilain mukaista lupaa joko yksittäisenä hankkeena tai osana laajempaa virtavesistön kunnostusta. Tällöin luvan myöntämisen tulee täyttää VL 3:4:ssä tarkoitetut luvan myöntämisen edellytykset, tavallisesti pykälän 1 momentin toisessa kohdassa tarkoitettu intressivertailuedellytys. Jos ehdotetussa pykälässä tarkoitetut lunastamisen edellytykset täyttyvät, lienee intressivertailuedellytyksen täytyminen selvää, mutta tämä yhteys voitaisiin tehdä selvemmäksi jatkovalmistelussa.

Ehdotetussa pykälässä voitaisiin viitata myös yleiseen tarpeeseen, joka on lunastamisen yleinen edellytys. Tämäkin edellytys varmasti täyttyy, jos ehdotetussa pykäläluonnoksessa tarkoitetut edellytykset ovat olemassa.

Pykälän suhdetta uuden kalatalousvelvoitteen tai -maksun määräämiseen on myös vielä syytä kirkastaa. Käytännössä lienee niin, että ennen lunastukseen ryhtymistä tulee pohtia uuden kalatalousmääräyksen antamista. Jos tälle ei ole järkevää mahdollisuutta eikä vaellusyhteyden avaaminen juuri hyödyttäisi kalakantoja, siirryttäisiin pohtimaan vesivoimalaitoksen lunastamista kalankulun turvaamiseksi.

4.2 Ehdotettu VL 13:11.

Pykälään esitetään lisättäväksi säännös, jonka mukaisesti puolitoistakertaisen korvauksen vaatimusta ei sovelleta ehdotetussa vesivoimalaitoksen lunastustilanteessa. Tällaiselle säännökselle ei ole oikeudellisia esteitä, kun otetaan huomioon PL 15.2 §:n säännös täydestä korvauksesta ja

lunastuslain järjestelmä, joka perustuu niin ikään täyteen korvaukseen puolitoistakertaisen korvauksen sijaan.

Ehdotuksen perusteella vesilain järjestelmässä vesivoimalaitoksen lunastuskorvauksen määrä jäisi kuitenkin riippumaan siitä, haetaanko lunastusta osana vesitaloushankkeen toteuttamista (puolitoistakertainen korvaus) vai suoraan ehdotetun VL 2:13 b:n perusteella. Tämä ei näyttäydä vesilain systematiikan kannalta johdonmukaiselta ratkaisulta. Käytännössä myös vesivoimalaitospadon purkaminen on vesilaissa tarkoitettu hanke, mutta vesivoimalaitoksen lunastamista tulisi todennäköisesti hakemaan ensisijaisesti VL 2:13 a:n perusteella puolitoistakertaisen korvauksen välttämiseksi.

Kaikkiaan vesilain korvauskysymykset vaatisivat laajempaa pohdintaa ja yhdenmukaistamista lunastuslain perusteiden kanssa. On voinut olla tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi vain yksityistä taloudellista toimintaa palvelevan hankkeen takia on aikaisemmin jouduttu maksamaan muiden lunastamisesta ulos markkinoilta puolitoistakertainen korvaus. Nykyisin kuitenkin lunastaminen edellyttää vesilain perusteella, että hanke palvelee yleistä tarvetta.

4.3 Ehdotettu VL 3:21 a

Pykäläluonnos uuden kalatalousveloitteen tai -maksun määräämisestä vastaa pitkälti tässä lausunnossa aikaisemmin esitettyihin oikeudellisiin näkökohtiin lainmuutoksen tarpeesta. Suhteessa VL 3:22:n säännökseen kalatalousmääräysten tarkistamisesta siinä on erona ensinnäkin se, että säännöksessä ei suoraan mainita olosuhteiden muutosta muutoksen perusteena. Toiseksi ehdotettuun säännökseen sisältyvät määräykset korvauksista, joista ei VL 3:22:ssä säädetä.

Säännösehdotuksessa korvauskysymyksiin liittyy se, että uuden kalatalousmääräyksen asettamisen yhteydessä ei ehdoteta sovellettavan VL 3:14.2:n toista virkettä siitä, että kalatalousveloitteen toimenpiteiden suorittamisesta ei saa aiheutua saavutettavaan hyötyyn verrattuna hankkeesta vastaavalle kohtuuttomia kustannuksia. Tämä on tarkoituksenmukainen linjaus ja mahdollistaa ehdotetun VL 3:21 a:n laajan soveltamisen. Tulisi kuitenkin olla selvää, että korvauksia ei tavallisesti makseta, jos luvanhaltijalle aiheutuvat kustannukset ovat VL 3:14:n 2 virkkeen rajoissa.

Ehdotetun pykälän ensimmäisessä momentissa säädetään seikoista, jotka pitää ottaa huomioon uudesta kalatalousmääräyksestä päätettäessä. Ilmeisesti ainakin osa näistä seikoista tarkoittaisi olosuhteiden muutosta. Jotta säännös olisi linjassa vesilain muiden luvanmuuttamissäännösten kanssa voitaisiin momentissa viitata kuitenkin nimenomaisesti olosuhteiden muutokseen, jonka vaatimusta on käytännössä tulkittu verraten väljästi vesilain soveltamisessa.

Vesivoimalaitoksen merkitys energiahuollon kannalta on jäänyt säännöselädotuksessa pitkälti yksilöimättä. Ehdotuksesta ei käy myöskään selvästi ilmi sitä perusteluissa lausuttua punnintavaatimusta, että kalakantojen turvaamisen tavoitetta ja laitoksen energiatuotannollista merkitystä on punnittava keskenään. Kun tarkastellaan laitoksen merkitystä energiahuollon kannalta, joudutaan pohtimaan eri skaaloja. Tässä suhteessa ohjenuorana tulisi olla valtakunnan skaala, jolloin yhtenä keskeisenä kysymyksenä on laitoksen kyky lyhytaikaisen säätövoiman tuottamiseen. Jos arvioinnissa mennään hyvin pienipiirteisiin kysymyksiin, lienee mahdollista aina esittää, että laitoksella on jonkinlainen paikallinen merkitys energiahuollon kannalta.

Valtakunnallisen energiajärjestelmän skaalan käyttäminen ehdotetun säännöksen soveltamisen yhteydessä olisi perusteltua myös vesipuitedirektiivin kannalta. Vesipuitedirektiivissä mahdollistetaan vesimuodostuman nimeäminen voimakkaasti muutetuksi, jos hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi tarvittavista hydrologis-morfologisten ominaisuuksien muutoksista aiheutuisi haitallisia vaikutuksia esimerkiksi vesivoiman tuotantoon. Selvää on, että hyvin pienipiirteinen energiahuollon skaala ei täytä tätä vesipuitedirektiivin vaatimusta, jonka pohjalta vesivoiman tuotannon ja vesienhoidon ympäristötavoitteiden vaatimuksia voidaan punnita keskenään. Yksi mahdollisuus olisi, että ehdotetussa säännöksessä merkitys energiahuollon kannalta liitettäisiin siihen, onko vesimuodostuma nimetty vesivoiman takia voimakkaasti muutetuksi.

Pidämme pykälään sisällytettyä korvaussäätelyä yleisten korvausperiaatteiden mukaisena. Hyödyntämisaajan huomioon ottamisesta ehdotetaan myös säädettävään samaan tapaan kuin VL 19:7:ssä. On edelleen perusteltua, että menetystä arvioidaan suhteessa laitoksen tuotantoon, kuten perusteluissa esitetään. Olisi kuitenkin pidettävä huoli, että tavanomaiset ympäristötoimenpiteet eivät muodosta oikeutta korvaukseen, koska tähän ei ole tarvetta PL 15 §:n säätelyn tai aiheuttamisperiaatteen perusteella. Nykyisin lähtökohtana ei voi vesipuitedirektiivinkään säätely huomioon ottaen olla, että lupiin ei voida lainkaan sisällyttää alkuperäistä vaativampia ympäristömääräyksiä ilman korvauksia.

5. Hakemusmenettely

Työryhmä linjaa mietinnössään, että kalatalousmääräysten lupaan lisäämisen arviointi perustuu tapauskohtaiseen harkintaan. Siten se ei ehdota yleistä nollavelvoitelaitosten lupien määräaikaistamista, yleistä velvoitetta hakea lupamääräysten tarkistamista tai tietynsisältöisen velvoitteen asettamista lain tasolla.

Tapauskohtainen harkinta onkin tarpeen, kun pohditaan kalatalousmääräysten lisäämistä yksittäisen laitoksen lupaan. Tämä ei kuitenkaan poista tarvetta pohtia luvanhaltijan ja kalatalousviranomaisten välistä työnjakoa luvan tarkistamisessa. Käytännössä työryhmän ehdotus tarkoittaa, että kalatalousviranomainen pitkälti kantaa luvan tarkistamiseen liittyvän työtaakan. Kun otetaan huomioon viranomaisten vähenevät resurssit ja aiheuttamisperiaate, ei tällainen lähtökohta välttämättä turvaa lainmuutoksen vaikuttavuutta.

Luvan tarkistamisessa selvitysvelvollisuudet tulisi pystyä selvästi asettamaan luvanhaltijalle. Viranomaisten resurssien rajallisuudesta kielii se, että vesilaissa on ollut jo pitkän aikaa säännökset kalatalousmääräysten tarkistamisesta, mutta määräyksiä ei ole pystytty laajasti saattamaan ajan tasalle. Joissakin luvissa olevat kalatalousmääräykset ovat jopa jääneet vuosikymmeniksi toteuttamatta.

Lisäksi kiinnitämme huomiota siihen, että kalatalousmääräyksen lisäämistä ja vesivoimalan lunastusta koskevissa asioissa hakijakompetenssi olisi ehdotuksen mukaan ainoastaan kalatalousviranomaisella. Sääntelyratkaisu olisi eriparinen sen kanssa, että esimerkiksi VL 3:21–22:n mukaisen luvan muuttamisen tai kalatalousmääräysten tarkistamisen hakijakompetenssia ei ole vastaavalla tavalla rajattu. Mietinnössä rajausta on perusteltu muun muassa sillä, että lupapäätöksen avaaminen vaelluskalaintressien perusteella saattaa edellyttää laaja-alaista arviota vaelluskalakannan turvaamisen tarpeellisuudesta ja tarvittavista toimenpiteistä. Ottaen kuitenkin huomioon se, että lakiehdotusta perustellaan muun muassa vesienhoidon ympäristötavoitteiden edistämällä, vähintään myös muilla yleistä etua valvovilla viranomaisilla sekä vesilain valvontaviranomaisella tulisi olla hakijakompetenssi. Rajattu hakijakompetenssi ilmentää tiettyjä esitysluonnoksen kapea-alaisuuteen liittyviä haasteita, joita käsittelemme seuraavassa luvussa tarkemmin.

Ehdotamme siten ensinnäkin, että jatkovalmistelussa pohdittaisiin vielä luvanhaltijan ja kalatalousviranomaisen välistä työnjakoa, kun uusia kalatalousmääräyksiä haetaan. Tässä suhteessa vesilupien yleinen määräaikaistaminen riittävin pitkin siirtymäajoin tai säätäminen siitä, miten luvanhaltijan tulee myötävaikuttaa hakemusprosessiin, voisi olla toimiva vaihtoehto. Toiseksi katsomme, että luvan muuttamis- tai lunastamisasian vireille saattamista koskeva hakijakompetenssi tulisi laajentaa yleistä etua valvoviin viranomaisiin ja vesilain valvontaviranomaiseen.

6. Vesilainsäädännön kehittämisen näköalat

Lopuksi haluamme painottaa, että nollavelvoitelaitoksiin liittyvä este uusien kalatalousmääräysten antamiselle muodostaa vain osan nykyisen vesilainsäädännön haasteista. Nämä haasteet johtuvat ennen kaikkea vesilupien suhteettoman vankasta pysyvyyssuojasta verrattuna muihin taloudellisen toiminnan sektoreihin sekä nykyisiin yhteiskunnallisiin ja ympäristöllisiin olosuhteisiin. Eduskunnan ympäristövaliokunta kiinnitti tähän huomiota jo vesilain säätämisen yhteydessä todeten, että ”tulevaisuudessa on tarpeen pohtia, tulisiko pysyvyyssuojaa perusteellisemmin muuttaa” (YmVM 22/2010 vp, s. 18). Työryhmän mietintö ei vastaa näihin laajempiin vesilainsäädännön kehittämisen tarpeisiin.

Jatkossa vesilain järjestelmä edellyttää laajempaa tarkastelua esimerkiksi vesipuidedirektiivissä tarkoitettujen ympäristötavoitteiden saavuttaminen näkökulmasta. Mietinnössä valmistellut muutokset eivät ole riittäviä vastaamaan direktiivin kansallisen toimeenpanon puutteisiin, sillä ne

eivät ulotu muihin kuin vesivoimahankkeisiin eivätkä käytännössä edes isompiin voimalaitoksiin. Ympäristötavoitteiden saavuttamisen tulisi olla selvä yleinen peruste vesilupien muuttamiseen ja erityistilanteissa ehkä myös peruuttamiseen korvausta vastaan, jotta Suomi voisi panna täytäntöön vesipuidedirektiivistä aiheutuvat veloitteet. Nyt ehdotettujen säännösten käyttöala rajautuu pieniin vesivoimalaitoksiin ja vaelluskalaintresseihin.

Työryhmän mietinnön taustan ja hallitusohjelman kirjauksen valossa on sinänsä ymmärrettävää, että ehdotetut säännökset kytkeytyvät nollavelvoitelaitoksiin ja vaelluskalaintresseihin. Kapea aiheen rajaus ei kuitenkaan palvele vesienhoidon ympäristötavoitteiden saavuttamista. Vaikka vaelluskalakantojen turvaamisen ja vesienhoidon intressit voivat tapauskohtaisesti yhtyä, voi tavoitteiden saavuttaminen edellyttää laajempaa vesilupiin puuttumista. Mietinnössä ei tarkemmin perustella, miksi vesienhoidon ympäristötavoitteet eivät voisi lainkaan toimia ehdotettujen säännösten soveltamisen edellytyksinä.

Vesilain systematiikan kannalta on ongelmallista, että lupien muuttamisen säännökset jakaantuvat vesilaissa useisiin pykäliin, joiden edellytykset ovat hieman erilaisia. Ehdotettujen säännösten soveltamisperusteiden kapea-alainen kytkeminen vaelluskalakantojen turvaamiseen ja palauttamiseen muodostaa poikkeuksen vesilainsäädännön yleisestä systematiikasta, jossa säännökset vesitaloushankkeiden toteuttamisedellytyksistä, sallittavuudesta ja jälkikäteisestä puuttumisesta ovat yleisesti sovellettavia. Myös vesilain korvaussäännökset poikkeavat ehdotettujen muutosten myötä eri yhteyksissä yhä enemmän toisistaan muodostaen rikkonaisen kokonaisuuden.

Kaikkiaan nyt esitetty hallituksen esityksen luonnos olisi toteutuessaan askel oikeaan suuntaan eri ympäristötavoitteiden kannalta. On kuitenkin otettava huomioon, että vesien tilan kannalta vaelluskalat muodostavat vain yhden osan laadullisista tekijöistä. Tällainen rajoittuminen yksittäisiin lajeihin ja ylipäänsä vesilupien vahva pysyvyyssuoja ei vastaa enää nykyisiä oikeudellisia tai ekologisia vaatimuksia. Katsomme, että nollavelvoiteasian jatkovalmistelun ohella tai yhteydessä on alettava pohtia laajemmin vesilainsäädännön uudistamista.

Antti Belinskij

Ympäristöoikeuden professori

Suvi-Tuuli Puharinen

Ympäristöoikeuden väitöskirjatutkija

Belinskij Antti

Itä-Suomen yliopisto, Oikeustieteiden laitos - Ilmasto-, energia- ja
ympäristöoikeuden keskus CCEEL